

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Põllukultuuride geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne ja seemnekartuli turustamiseks lubatud kogused 2018. aastaks” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määruse „Põllukultuuride geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne ja seemnekartuli turustamiseks lubatud kogused 2018. aastaks” eelnõu on välja töötatud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse (edaspidi *TPSKS*) § 106² lõike 6 alusel.

Määrusega kehtestatakse sordilehte võetud põllukultuuride geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne ja seemnekartuli turustamiseks lubatud kogused 2018. aastaks statistiliste andmete alusel, lähtudes *TPSKSi* § 106² lõigetes 2–5 sätestatud nõuetest, sealhulgas põllumajandusmaa hektari kohta arvestatud keskmisest külvinormist.

Põllukultuuride hulka kuuluvad peet ja seemnekartul ning teravilja-, sööda-, õli- ja kiukultuurid. Turustamiseks lubatud koguste arvutamise aluseks on *TPSKSi* § 106² lõigetes 2–4 sätestatud nõuded. Kogused kehtestatakse igaks kalendriaastaks, arvestades turustamise aastale vahetult eelnenud kalendriaasta jooksul päritolupiirkonnas (Eestis) külvatud sama taimeliigi seemne või seemnekartuli kogust.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maaeluministeeriumi taimetervise osakonna peaspetsialist Vahur Mõttus (625 6138, vahur.mottus@agri.ee). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Mari-Liis Kivipõld (625 6283, mari-liis.kivipold@agri.ee) ning keeleliselt toimetab eelnõu sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (625 6165, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse sordilehte võetud põllukultuuride geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne ja seemnekartuli turustamiseks lubatud kogused 2018. aastal.

Eelnõu § 2 lõikes 1 kehtestatakse kooskõlas volitusnormiga geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne ja seemnekartuli turustamiseks lubatud kogused taimeliikide kaupa 2018. aasta kohta statistiliste andmete alusel, lähtudes *TPSKSi* § 106² lõikes 4 sätestatud nõuetest, sealhulgas põllumajandusmaa hektari kohta arvestatud keskmisest külvinormist.

TPSKSi § 106² lõike 4 kohaselt ei tohi geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi kalendriaasta jooksul turustamiseks lubatud seemne või seemnekartuli kogus taimeliigi kohta ületada 10% ühe kalendriaasta jooksul külvatava sama liigi seemne kogusest või 100 hektari külvamiseks vajalikku kogust, olenevalt sellest, kumb kogus on suurem.

Sättes nimetatud taimeliikide kohta geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne ja seemnekartuli kogused on välja arvatud, lähtudes kalendriaasta jooksul külvatava sama liigi seemne kogusest, sest taimeliigiti ületavad need kogused 100 hektari külvamiseks ettenähtud kogust. Kalendriaasta jooksul külvatava sama liigi seemne kogusest on lähtutud

selleks, et lubada turustada suurimat päritolupiirkonna kohta lubatud geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud taimeliigi seemne ja seemnekartuli kogust.

Statistikaameti 2017. aasta põllukultuuride külvipindade kohta olemasolevate statistikaandmete kohaselt on põllukultuuride geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud seemne ja seemnekartuli turustamiseks lubatud kogused järgmised: harilik kaer (*Avena sativa* L.) 537 520 kilogrammi, harilik nisu (*Triticum aestivum* L. emend. Fiori et Paol.) 3 826 575 kilogrammi, harilik oder (*Hordeum vulgare* L.) 1 958 960 kilogrammi, raps (*Brassica napus* L. (partim)) 73 731 kilogrammi, harilik rukis (*Secale cereale* L.) 226 236 kilogrammi ning seemnekartul (*Solanum tuberosum* L.) 1 347 000 kilogrammi või 6 735 000 meristeemtaime. Üks meristeemtaim on eelnõu kohaselt võrdne 0,2 kilogrammi geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud seemnekartuliga.

Eelnõus sätestatud koguste arvutamisel aluseks võetud turustamise aastale vahetult eelnenud kalendriaasta jooksul päritolupiirkonnas ehk 2017. aastal Eesti territooriumil külvatud sama taimeliigi seemne või seemnekartuli kogused, mis tuginevad Statistikaameti olemasolevatele statistikaandmetele 2017. aasta põllukultuuride külvipindade kohta, on toodud järgmises tabelis.

				Geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sortide lubatud seemnekasutus 2018. aastal				
	Külvinorm (kg/ha)	Külvipind 2017 (ha)	Seemne kasutus 2017 (kg)	Liigiti 10 % (kg)	Liigiti (ha)	Sorditi 0,3% (kg)	Sorditi 0,5% (kg)	Sorditi (ha)
Kaer	160	33 595	5 375 200	537 520	3360		26 876	168
Oder	200	97 948	19 589 600	1 958 960	9795	58 769		294
Rukis	170	13 308	2 262 360	226 236	1331		11 312	67
Nisu	225	170 070	38 265 750	3 826 575	17 007	114 797		510
Raps	10	73 731	737 310	73 731	7373	2212		221
Kartul	2500	5388	13 470 000	1 347 000	539	40 410		16

Eestis 2017. aastal külvatud ja määruses nimetamata taimeliigi geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne kogused ei ole märkimisväärsed.

Eelnõu § 2 lõikes 2 kehtestatakse kooskõlas volitusnormiga geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne ja seemnekartuli turustamiseks lubatud kogused taimeliikide ühe sordi kaupa 2018. aasta kohta statistiliste andmete alusel, lähtudes TPSKSi § 106² lõigetes 2 ja 3 sätestatud nõuetest, sealhulgas põllumajandusmaa hektari kohta arvestatud keskmisest külvinormist.

TPSKSi § 106² lõigete 2 ja 3 kohaselt ei tohi geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud teravilja-, sööda-, õli- ja kiukultuuri sordi seemne ning peedi seemne kogus ühe sordi seemne turustamise korral ületada 0,3% ning põldherne, hariliku nisu, hariliku odra, maisi, kartuli, rapsi, päevalille ja seemnekartuli kogus ühe sordi seemne turustamise korral ületada 0,5% turustamise aastale vahetult eelnenud kalendriaasta jooksul Eestis külvatud sama taimeliigi seemne või seemnekartuli kogusest või 100 hektari külvamiseks vajalikku kogust, olenevalt sellest, kumb kogus on suurem.

Sättes nimetatud geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud seemne ja seemnekartuli kogused ühe sordi kohta on välja arvatud, lähtudes kalendriaasta jooksul külvatava sama liigi seemne kogusest, sest need kogused ületavad 100 hektari külvamiseks ettenähtud kogust. Kalendriaasta jooksul külvatava sama liigi seemne kogusest on lähtutud selleks, et lubada

turustada suurimat päritolupiirkonna kohta lubatud geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud ühe sordi seemne ja seemnekartuli kogust.

Statistikaameti 2017. aasta põllukultuuride külvipindade kohta olemasolevate statistikaandmete kohaselt on geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud põllukultuuride puhul ühe sordi seemne ja seemnekartuli turustamiseks lubatud kogused järgmised: harilik kaer (*Avena sativa* L.) 26 876 kilogrammi, harilik nisu (*Triticum aestivum* L. emend. Fiori et Paol.) 114 797 kilogrammi, harilik oder (*Hordeum vulgare* L.) 58 769 kilogrammi, raps (*Brassica napus* L. (partim)) 2212 kilogrammi, harilik rukis (*Secale cereale* L.) 17 000 kilogrammi ning seemnekartul (*Solanum tuberosum* L.) 250 000 kilogrammi või 1 250 000 meristeemtaime. Hariliku rukki ja kartuli puhul on ühe sordi seemne turustamiseks lubatud koguse arvutamise aluseks 100 hektari külvamiseks ettenähtud kogus, kuna statistikaandmete kohaselt oli nende põllukultuuride seemne kogus ühe sordi kohta väiksem kui 100 hektari külvamiseks ettenähtud kogus.

Eelnõu § 2 lõikega 3 kehtestatakse lõikes 1 nimetamata liikide geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne turustamiseks lubatud kogused. Määruse eelnõus nimetamata taimeliikide puhul on 2018. aastal lubatud nende geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemet turustada taimeliikide kaupa koguses, mis ei ületa 100 hektari külvamiseks vajalikku kogust.

Nimetatud kogus on kooskõlas TPSKSi § 106² lõigetes 2–4 sätestatud nõuetega. TPSKSi § 106² lõige 2 sätestab, et kalendriaasta jooksul turustamiseks lubatud geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud teravilja-, sööda-, õli- ja kiukultuuri sordi seemne ning peedi seemne kogus ei tohi ületada 0,5% turustamise aastale vahetult eelnenud kalendriaasta jooksul päritolupiirkonnas külvatud sama taimeliigi seemne kogusest või 100 hektari külvamiseks vajalikku kogust, olenevalt sellest, kumb kogus on suurem.

TPSKSi § 106² lõige 3 sätestab, et selliste taimeliikide puhul nagu põldhernes, harilik nisu, harilik oder, mais, kartul, raps ja päevalill ei tohi kalendriaasta jooksul turustamiseks lubatud geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne või seemnekartuli kogus ületada 0,3% turustamise aastale vahetult eelnenud kalendriaasta jooksul päritolupiirkonnas külvatud sama taimeliigi seemne või seemnekartuli kogusest või 100 hektari külvamiseks vajalikku kogust, olenevalt sellest, kumb kogus on suurem.

TPSKSi § 106² lõige 4 sätestab, et lõigetes 2 ja 3 sätestatud taimeliigi kalendriaasta jooksul turustamiseks lubatud seemne või seemnekartuli kogus taimeliigi kohta ei tohi ületada 10% turustamise aastale vahetult eelnenud kalendriaasta jooksul päritolupiirkonnas külvatud sama taimeliigi seemne või seemnekartuli kogusest või 100 hektari külvamiseks vajalikku kogust, olenevalt sellest, kumb kogus on suurem.

Kuna Eestis 2017. aastal külvatud ja määruses nimetamata taimeliigi geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne kogused ei ole märkimisväärsed, siis on lubatud turustatava seemne koguseks kehtestatud suurem ehk 100 hektari külvamiseks vajalik seemne kogus. Konkreetse taimeliigi seemne koguse kindlakstegemisel saab lähtuda arvestatud keskmisest külvinormist.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse määruse jõustumise kuupäev, mis on 1. jaanuar 2018. a, kuna turustamiseks lubatud kogused kehtestatakse kalendriaasta kohta.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab komisjoni direktiivi 2008/62/EÜ, millega sätestatakse teatavad erandid kohalike ja piirkondlike oludega kohanenud ja geneetilisest erosioonist ohustatud põllukultuuride

rahvaselektioonsortide ja sortide heakskiitmiseks ning kõnealuste rahvaselektioonsortide ja sortide seemnete ning seemnekartuli turustamiseks (ELT L 162, 21.06.2008, lk 13–19), nõuetele.

4. Määruse mõjud

Määrus mõjutab otseselt geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne turustajaid. Geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne turustamiseks lubatud kogused 2018. aastal on seotud Eestis 2017. aasta põllukultuuride külvipindade statistiliste andmetega. Lisatud analüüsitabelis kajastuvad geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne turustajate suhtes toimuvad muudatused turustamiskogustes võrreldes eelmise aastaga.

	Külvipind 2016 (ha)	Külvipind 2017 (ha)	Muutus (ha)	2017 liigiti 10 % (kg)	2018 liigiti 10 % (kg)	2018 muutus liigiti (kg)	2017 sorditi (kg)	2018 sorditi (kg)	2018 muutus sorditi (kg)
Kaer	28 213	33 595	5382	451 408	537 520	86 112	22 570	26 876	4306
Oder	132 638	97 948	-34 690	2 652 760	1 958 960	-693 800	79 583	58 769	-20 814
Rukis	12 203	13 308	1105	207 451	226 236	18 785	10 373	11 312	939
Nisu	163 827	170 070	6243	3 686 108	3 826 575	140 467	110 583	114 797	4214
Raps	69 353	73 731	4378	69 353	73 731	4378	2081	2212	131
Kartul	5556	5388	-168	1 389 000	1 347 000	-42 000	41 670	40 410	-1260

Analüüsitabelist nähtub, et 2018. aastal geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne turustamiseks lubatud kogused liigiti vähenesid odra puhul 693 800 kilogrammi ja kartuli puhul 42 000 kilogrammi. Samas suurenes kogus kaera puhul 86 112 kilogrammi, rukki puhul 18 785 kilogrammi, nisu puhul 140 467 kilogrammi ja rapsi puhul 73 731 kilogrammi. Muudatused on tingitud Eestis 2017. aastal toimunud põllukultuuride külvipindade muutusest võrreldes 2016. aastaga.

Nimetatud piirmäärade muudatustega ei kaasne 2018. aastal negatiivset mõju geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne turustajatele, sest kehtestatud kogused on suuremad kui turustamisvajadus, arvestades praegust ja võimalikku turustajate hulka.

Määruse mõjude hindamisse ei ole kaasatud turustajaid, keda kehtestatud kogused mõjutavad, sest koguste muutus ja mõju turustajatele on väike.

2018. aastal võib Eestis olla kaks võimalikku geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi seemne turustajat. Geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sortide kasvatamise suurenemise või vähenemisega kaasnev keskkonnamõju võib olla keskmine, mis võib suurenemise korral positiivselt ja vähenemise korral negatiivselt mõjutada bioloogilise mitmekesisuse säilimist ning liikide ja sortide geneetilise ressursi säilimist.

Sotsiaalmõju on kaudne ja positiivne, mis võib väljenduda paljude nende inimeste rahulolu tõususes, kes eelistavad kasvatada ja kasutada toiduks „vanu häid” põllukultuuride geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sorte. Määruse mõju on väike ja kaudne tasuvuse, majanduse, regionaalarengu ja sisejulgeoleku puhul.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulutusi riigieelarvest, samuti ei kaasne määruse rakendamisega tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2018. a.

7. Eelnõu koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu väljatöötamisse ei kaasatud huvirühmi ja eelnõu ei esitatud avalikule konsultatsioonile. Määruse eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks Põllumajandusametile, kes ei esitanud eelnõu sisu kohta tähelepanekuid.

Eelnõu esitati koostööstamiseks Keskkonnaministeeriumile. Keskkonnaministeerium ei kandnud koostööstamiseks ettenähtud tähtaja jooksul eelnõude infosüsteemi kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult mittenõustumise kohta, samuti ei taotlenud koostööstamise tähtaja pikendamist. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement” § 7 lõikele 4 loetakse eelnõu Keskkonnaministeeriumi poolt koostööstatatuks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler